

בב א מ"י פ"ט מהל' סנהדרין הל' ד ס"י קל"א טו"ש"ע ח"מ סימן תכ סעיף ב:
בב ב מ"י פ"ד מהל' חובל ומזיק הל' ט סג"ג ע"ש ע"ש"ע ח"מ סימן תכד סעיף ב:
בר ג מ"י פ"ח מהל' עדות הל' א סג"ג ע"ש ק"י טו"ש ח"מ ס"י לח:

תוספות ר"ד

ור"י אמר אפילו תימא באחותו נערה. כאן שהתרו בו בא"מ אלא קסבר ר"י כל היבא דאיכא ממון ומלקות מילקא ליקי ממונא לא משלם פ"י המורה. אפילו תימא הוהא דמכות באחותו נערה וכשהתרו בו דאיכא ממון ומלקות דלקי ולא משלם. ומתני' הובא בשלם אחרו ב"י דליכא מלקות כ"א ממון.

יש צמינו אב הטומאה יותר מכך שהרי יש צו שום כלי שהוא אב הטומאה כגון כלי עץ אבל שום אוכל אינו נעשה אב הטומאה ועל שני הפירושים קשה לרש"י דנימא התם אוכל ראשון יוכיח שאין צמינו אב הטומאה ומטמא תרומה אף אני אביא שני וכי תימא מה לאוכל ראשון שכן עושה שני בחולין טבול יום יוכיח וליכא למיפרך נמי השתא שכן משונה דאין כאן שום שינוי ונראה לפרש דאז תמור דהתם לפי שאלין מכה אב הטומאה דטבול יום וכלי חרס ואוכל ראשון כולם נגשו בצב הטומאה מה שאין כן בשני דלא נגע אלא בראשון ור"ת מפרש דגבי עדים וזממין שייך דאז תמור משום דתומו דאז תמור של חובל יכול להיות בעדים וזממין אס העידו על אחד שחבל בחבירו והומו דמשלמין תמנה דברים מה שגרו לחייבו וכל הקל יש לפרש שכן לאו בחובל ועדים וזממין אין בהן כרת אלא לאו גרידא ולא נגמר מייניהו חייבי כריתות וכן צפ"ק דמכות (דף ד:)

דליף ממונא שם רע ועדים וזממין דלאו שאין צו מעשה לוקין עליו ופריך מה להלך הוה שזה שכן דאז תמור יש לפרש כי הכא לרבינו תם ולרבינו יצחק ובפרק כולל גולין (פסחים דף טו.) גבי צמועו ואפילו צמועו דאמר אי כתב צממין שכן כליל ואי כתב צפסא שכן כרת צמרייהו שכן יש בהן דאז תמור התם יש שום פירכא אחריתי דלא מצינו למילף צממין דאז ולא חש הש"ס לפרשה וצממין מועט מסתלק לומר דנכרי: **א"ל** עולא תחת תחת גמר. מצינו למימר לפי מסקנא זו דלא קאמר עולא דממונא משלם ולא לקי אלא בהנהו מלת דגלי בהו קרא וליכא למימר דליפנין לעולא בכל דוכתא מתחת נתינה ישלם כסף דמהאי גזירה שוה ילפינן) מיטב צבולו דדוקא לענין מיטב נתקבל שהוא גוף התשלומין דאם לא כן תקשי לר"י יוחנן ולאציי דפליגי אעולא דאז תמור מי לית להו גזירה שוה לענין מיטב והכא לעולא חייבת ליה האי תחת למיטב ממלקות מגזירה שוה דחובל בחבירו הלכך כריך לומר לעולא דנפקא ליה צומת ופגם מדרכא:

חכם חכם גמר. וגזירה שוה מופנה היא ולמדן ואין משיצין: **אפי' סימא.** ההיא דמכות צלחמו נערה וכשהתרו בו דליכא ממון ומלקות ואשמעינן דלקי ולא משלם ומתנימין דכתובות בשלם התרו בו דליכא מלקות: **וסמך ליה ארבעים יכנו.** דהיכא דליכא שתי רשעיות ניבעד ציה הכאה: **צפירוש ריבסה.** לקמיה מפרש היכא: **שלא השם המציאו לידו מכות לו.** המקרא המציאו לידו מלקות אינו מציאו לתשלומין מלקות מלא תענהי) תשלומין מכאשר זמם וכיון דשני שמות הן חייב על שניהם: **נימא כל הלוקה אינו משלם.** וינדייניה צמלקות מאי שנה ממון דפשיטא להו: **יד ציד.** דסמך ליה לא תמוס עינך נפש צנפס וגו': **כן יתן.** כאשר יתן מוס צלחמו וגו': **מאי טעמא** **לא אמר כעולא.** דגמר גזירה שוה לעונשו ממון ולא מלקות ללל חייבי ממון ומלקות: **אם קן.** דפטרות צא על אחרו ממלקות צלטת לאו שזה שעונש לאו צמלקות: ופרכינן

היכא דלא אתרו ביה אבל אתרו ביה מילקא לקי ממונא לא משלם והאמר ר' אמי א"ר יוחנן הכהו **"הכאה שאין בה שוה פרוטה לוקה היכי דמי אי דלא אתרו ביה אמאי לוקה אלא פשיטא דאתרו ביה וטעמא דלית בה שוה פרוטה הא אית בה שוה פרוטה ממונא משלם מילקא לא לקי כדאמר רבי אילעא בפירוש ריבתי תורה עדים וזממין לתשלומין** **הכא נמי בפירוש ריבתי תורה חובל בחבירו לתשלומין והיכא איתמר דר' אילעא אהא מעירין אנו את איש פלוני שהיב לחבירו מאתים וזו ונמצאו וזממין לוקין ומשלמין שלא השם המביאן לידו מכות מביאן לידו תשלומין דברי ר"מ וחכמים אומרים: כל המשלם אינו לוקה ונימא כל הלוקה אינו משלם א"ר אילעא בפירוש ריבתי תורה עדים וזממין לתשלומין היכן ריבתי תורה מכדי כתיב **"ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו** **"יד ביד למה לי דבר הניתן מיד ליד ומאי ניהו חובל בחבירו נמי מכדי כתיב **"כאשר עשה בן יעשה לו** **"כן ינתן בו למה לי דבר שיש בו נתינה ומאי ניהו ממון ורבי יוחנן מ"ט לא אמר כעולא אם כן במלת **"ערות אחותך לא תגלה חובל********

דוכתא מתחת נתינה ישלם כסף דמהאי גזירה שוה ילפינן) מיטב צבולו דדוקא לענין מיטב נתקבל שהוא גוף התשלומין דאם לא כן תקשי לר"י יוחנן ולאציי דפליגי אעולא דאז תמור מי לית להו גזירה שוה לענין מיטב והכא לעולא חייבת ליה האי תחת למיטב ממלקות מגזירה שוה דחובל בחבירו הלכך כריך לומר לעולא דנפקא ליה צומת ופגם מדרכא:

[מנא ליה לר"י הא. וא"ת לעיל צמי מנא ליה לעולא דממונא משלם ולא לקי כו' והשתא צמי אפסח ו"ל דהכא משום ג"ש דמתת תחת קאמר מ"ל לר"י דלא דרשינן ג"ש להכי דג"ש זו נתקבלה לר"ע צמכות (דף יג.) גבי צמין:]

שלא השם המביאן לידו מלקות מביאן כו'. פירש צקונטרס משום דממון ומלקות אהו מתרי קראי מלקות מלא תענה וממון מועשיתם לו כאשר זמם וקשה דכ"ש דאי הוה כתיבי צחד קרא שילקא וישלם שהיה לוקה ומשלם ומייהו שמה יש לפרש לפ"ה משום דממון ומלקות אהו מתרי קראי אין לנו לצטל פסוק אחד לגמרי ולקיים האחר אבל אם היו צאים שניהם מועשיתם לו כאשר זמם כגון שהעידו על אחד שהוציא שם רע על אשתו דבאין לחייבו ממון ומלקות אין לוקין ומשלמין ואין נראה לר"י דלא מסתבר שלא יהו חייבין ממון ומלקות צבה"א כיון שרצו לחייבו שניהם ונראה לר"י לפרש שלא השם המציאו לידו מכות כו' כלומר שהתשלומין לא נכתבו צממין למלקות דאם היה כתוב צלחמו פסוק עצמו לא תענה ואם ענה ועשיתם לו כאשר זמם אז ודאי הוה אמיינא דה"ל לאו שניתק לעשה ולא ילקה עליו אבל עתה שנכתב רחוק זה מזה לא הוה ניתק לעשה ולא דמי ללאו דגזילה דחשיב ליה ניתק לעשה צפ"י צתרא דמכות (דף טו.) וצבולת הקן (חולין קמ"א.) אע"ג דעשה דוהשיב את הגזילה לא כתיב אלא דלא תגזול דהתם ודאי ע"כ הוה ניתק לעשה שהרי עוקר גזילה מתחת ידו אבל קרא דועשיתם לו כאשר זמם אינו עוקר הלאו דלא תענה דעל ידי שאלו עושין לו כאשר זמם אינו נעקר עדותו אלא ע"י שהחם הלכך לא חשבינן ליה ניתק לעשה כיון שלא נכתב אחריו סמוך לו והר"ר שלמה מדוריי"ש מפרש שלא השם המציאו לידו מכות דהיינו לא תענה מציאו לידו תשלומין פי' אינו צא להיות אזהרה לענוש תשלומין כדאמרין צמכות דממון לא צמי אזהרה ועוד דר' מאיר נפקא ליה אזהרה לכאשר זמם מוכל ישראל ישמעו וייראו ולא יוסיפו כדאמרין צפ"ק דמכות (דף ד:.) שאם היה כריך לא תענה לאזהרת ממון אז לא היה לוקה עליו דמתד לאו לא הוה עושין ליה ממון ומלקות:

1. ונתן האיש השבב עמה לאבי הנער
2. עון תחת עין שן תחת שן וד תחת יד וכל תחת רגלי: שמות כא כד
3. ויהיה אם בן הבית והרשע והפילו השפט
4. ארבעים יכנו לא יסיף פן יסיף להבטו על אלה מכה רבה ונקלה אחיך לענין: דברים כה ג
5. ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו ובערת הרע מקרבך: דברים יט ט
6. ולא תחוס עינך נפש צנפס עין בעין שן בשן יד ביד רגל ברגל: דברים יט ט
7. ואיש פי יתן מום בעמיתו כאשר יעשה בן יעשה לו: ויקרא כד יט
8. שבר תחת שבר עין תחת עין שן תחת שן כאשר יתן מום באדם בן יתן בו: ויקרא כד כ
9. ערות אחותך בת אביך או בת אפך מולדת בית א מולדת חוץ לא תגלה ערוותן: ויקרא יח ט

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מכדי ור"ה חובל בחבירו נמי מכדי הד"ס:

מוסף רש"י

הכהו הכאה שאין בה שוה פרוטה לוקה. שאם יש בה תשלומי פרוטה משלם ואינו לוקה, דלפינן צפירוש ריבתי תורה חובל בחבירו לתשלומין, וכי אין בה שוה פרוטה לוקה, שעבר על לא יוסיף פן יוסיף (מכות טו.) שלא השם המביאן לידו מכות מביאן לידו תשלומין. מלקות משום לא תענה ומשלמין משום כאשר זמם. השם, המקרא (מכות ד.) כל המשלם אינו לוקה. דכמי כד רשעמו, משום רשעה אחת אהת מחייבו ואי אהת מחייבו משום שתי רשעיות (שם.)

מכדי כתיב **"ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו **"יד ביד למה לי דבר הניתן מיד ליד ומאי ניהו חובל בחבירו נמי מכדי כתיב **"כאשר עשה בן יעשה לו** **"כן ינתן בו למה לי דבר שיש בו נתינה ומאי ניהו ממון ורבי יוחנן מ"ט לא אמר כעולא אם כן במלת **"ערות אחותך לא תגלה חובל********

א ונתן האיש השבב עמה לאבי הנער

ב עון תחת עין שן תחת שן וד תחת יד וכל תחת רגלי: שמות כא כד

ג ויהיה אם בן הבית והרשע והפילו השפט

ד ארבעים יכנו לא יסיף פן יסיף להבטו על אלה מכה רבה ונקלה אחיך לענין: דברים כה ג

ה ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו ובערת הרע מקרבך: דברים יט ט

ו ולא תחוס עינך נפש צנפס עין בעין שן בשן יד ביד רגל ברגל: דברים יט ט

ז ואיש פי יתן מום בעמיתו כאשר יעשה בן יעשה לו: ויקרא כד יט

ח שבר תחת שבר עין תחת עין שן תחת שן כאשר יתן מום באדם בן יתן בו: ויקרא כד כ

ט ערות אחותך בת אביך או בת אפך מולדת בית א מולדת חוץ לא תגלה ערוותן: ויקרא יח ט